

Dominika Skoczylas

Uniwersytet Szczeciński

ORCID: 0000-0003-1231-8078

dominika.skoczylas@usz.edu.pl

Sztuczna inteligencja a dobrostan człowieka i ochrona praw podstawowych – rozważania na gruncie aktu w sprawie sztucznej inteligencji

Wstęp

Problematyka wpływu transformacji cyfrowej na funkcjonowanie zarówno sektora publicznego, jak i prywatnego stanowi niezwykle istotne zagadnienie o charakterze prawno-organizacyjnym, technologicznym i ekonomicznym. Nie ulega wątpliwości, że współcześnie nowe technologie informacyjno-komunikacyjne mają niebagatelny wpływ na rozwój społeczno-gospodarczy. Należy dodać, że rewolucja technologiczna jest zjawiskiem globalnym, co oznacza, że nowoczesne rozwiązania technologiczne są dostępne dla każdego użytkownika – obywatela, przedsiębiorcy, organu władzy publicznej. Efektywne, racjonalne i bezpieczne wykorzystanie środków komunikacji elektronicznej stanowi niemałe wyzwanie przede wszystkim dla podmiotów, które realizują zadania z zakresu użyteczności publicznej czy też świadczą usługi online. Popularyzacja nowych technologii nie byłaby możliwa bez rosnących potrzeb społeczeństwa informacyjnego, dla którego dostęp do informacji i nowych technologii (za pośrednictwem których następuje przetwarzanie danych) stanowi wartość nadrzędną. Bezsprzecznie należy zgodzić się z tezą, że „społeczeństwo informacyjne jest najczęściej wiązane z rewolucją cyfrową oraz uprządkowaniem jej w życiu codziennym, z przełożeniem na wymiar gospodarczy i kulturowy”¹.

Zalety innowacyjności, dostępności i interoperacyjności² e-usług zauważyła również administracja publiczna, co tłumaczy zmianę modelu zarządza-

¹ B. Jagusiak, S. Olczak, *Społeczeństwo informacyjne w Polsce – wybrane problemy i implikacje*, „Studia Administracji i Bezpieczeństwa” 2017, vol. 3, nr 3, s. 105.

² Zgodnie z art. 3 pkt 18 ustawy z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne (Dz.U. z 2024 r., poz. 307) interoperacyjność oznacza zdolność różnych podmiotów oraz używanych przez nie systemów teleinformatycznych i rejestrów publicznych do współdziałania na rzecz osiągnięcia wzajemnie korzystnych i uzgodnionych celów,

nia sprawami publicznymi i pojawienie się elektronicznej administracji, tzw. e-administracji. W ślad za Sławomirem Dudzikiem warto podkreślić, że w ramach e-administracji istnieje konieczność zapewnienia bezpiecznych warunków związanych z przetwarzaniem danych osobowych. Zważywszy na ilość i rodzaj danych, a także automatyzację działań i innowacyjny charakter e-usług, warunkiem *sine qua non* staje się kwestia wdrożenia optymalnych polityk cyberbezpieczeństwa, szczególnie w kontekście ochrony danych osobowych³. Dostępność, wysoka jakość świadczonych usług, szybkość i wygoda załatwiania spraw to nie jedyne zalety wykorzystania nowych technologii. Coraz większe znaczenie odgrywa personalizacja usług, która ułatwia indywidualną interakcję i pozwala na jej świadczenie zgodnie z oczekiwaniami użytkowników. Ponadto miernikiem wzrostu efektywności nowych technologii stała się także e-partycypacja, tj. współuczestnictwo w procesach związanych z transformacją cyfrową⁴.

Spoglądając na dotychczasowe efekty rewolucji cyfrowej, można odnieść wrażenie, że nowe technologie osiągnęły już maksymalny wymiar w aspekcie ich zastosowania. Nie jest to jednak trafne stwierdzenie, albowiem obecnie w kręgu zainteresowania znajdują się zagadnienia związane z wykorzystaniem algorytmów, tj. systemów sztucznej inteligencji, tak w skali mikro, jak i makro. Bezsprzecznie sztuczna inteligencja (dalej jako SI, ang. *artificial intelligence* – AI), istniejąca obok inteligencji naturalnej i działająca na podstawie algorytmów, potrafi analizować mechanizmy zachodzące w środowisku, w którym funkcjonuje, uczyć się, wyciągać wnioski i wydawać rozstrzygnięcia⁵. Co za tym idzie – pozytywnie wpływa na konkurencyjność, jakość świadczonych usług i może zostać wdrożona w różnorodnych dziedzinach życia. Z drugiej strony jej nadmierne i nieumiejętne wykorzystywanie może doprowadzić do inwigilacji obywateli, czego efektem może być naruszenie prawa do prywatności, ochrony danych osobowych, zasad etyki i godności człowieka. Izabela Oleszkiewicz zauważa, że „zwiększa się zdolność sztucznej inteligencji do samodzielnego myślenia i podejmowania decyzji”, co budzi obawy społeczeństwa w zakresie jej optymalnego wykorzystywania⁶. Wyjątkowość SI, a także związane z nią wyzwania zostały podniesione w polityce UE, a wyraz tego stano-

z uwzględnieniem współdzielenia informacji i wiedzy przez wspierane przez nie procesy biznesowe realizowane za pomocą wymiany danych za pośrednictwem wykorzystywanych przez te podmioty systemów teleinformatycznych.

³ S. Dudzik, *Podstawy prawne działania e-administracji a ochrona danych osobowych*, [w:] S. Dudzik, I. Kawka, R. Śliwa (red.), *E-administracja. Skuteczna, odpowiedzialna i otwarta administracja publiczna w Unii Europejskiej*, Kraków 2022, s. 14–15, DOI: 10.12797/9788381386739.01.

⁴ K. Jastrzębska, *Elektroniczna administracja jako narzędzie wdrażania zmian organizacyjnych*, Warszawa 2018, s. 50–53.

⁵ J. Cytowski, *Sztuczna inteligencja*, [w:] G. Szpor, L. Grochowski (red.), *Wielka encyklopedia prawa*, t. 22: *Prawo informatyczne*, Warszawa 2021, s. 435.

⁶ I. Oleksiewicz, *Artificial intelligence versus human – a threat or a necessity of evolution?*, „Przegląd Europejski” 2022, nr 3, s. 66, DOI: 10.31338/1641-2478pe.3.22.4.

wi akt w sprawie SI. W przedmiotowym rozporządzeniu szczególne miejsce zajmuje dobrostan człowieka i ochrona praw podstawowych. Jednocześnie skoordynowane europejskie podejście uwzględnia zasady bezpiecznego, etycznego i zgodnego z prawem wykorzystania systemów sztucznej inteligencji. W dalszej części pracy zostaną przedstawione rozważania na gruncie aktu w sprawie sztucznej inteligencji dotyczące dbałości o dobrostan człowieka.

Przedmiotem artykułu jest wskazanie pozytywnych i negatywnych aspektów związanych z wdrożeniem aktu w sprawie sztucznej inteligencji w kontekście ochrony praw podstawowych obywateli UE. W pracy wykorzystano metodę dogmatyczno-prawną oraz dokonano przeglądu literatury przedmiotu.

Sztuczna inteligencja a rozwój społeczno-gospodarczy

Trzeba zauważyć, że obecnie systemy SI mają istotny wpływ na rozwój społeczno-gospodarczy. W tym momencie warto dodać, że jej powszechne zastosowanie rodzi wiele pytań natury prawnej, technologicznej, społecznej, a nawet etycznej. Nie zmienia to jednak faktu, że znaczącym zastrzeżeniem są obawy w kwestii bezpiecznego i wiarygodnego korzystania z systemów SI, którym to z drugiej strony towarzyszą starania w zakresie stworzenia optymalnych warunków wpływających pozytywnie na kwestie społeczno-gospodarcze. Zalety SI, takie jak wzmocnienie innowacyjności, konkurencyjności i dostępności świadczonych usług, podkreślono już w uzasadnieniu do projektu aktu w sprawie SI⁷. Wskazano w nim m.in., że lepsze prognozowanie, optymalizacja operacji i przydzielanie zasobów oraz personalizacja świadczonych usług wpłynie korzystnie na kwestie społeczne, ochronę środowiska oraz kwestie gospodarcze. SI może zatem przynieść wymierne korzyści społeczno-gospodarcze tak w sektorze publicznym, jak i w sektorze prywatnym.

Jak zauważa Kinga Flaga-Gieruszyńska, szerokie wykorzystywanie SI nie może mieć miejsca bez „odpowiednich ram prawnych i etycznych, zwłaszcza w zakresie weryfikacji jakości usług świadczonych przez maszyny w oparciu o algorytmy pozwalające na wspomaganie – albo wręcz zastępowanie – ludzkiego procesu podejmowania decyzji”⁸. Dyskusja na temat SI ma

⁷ Wniosek Komisji Europejskiej z dnia 21 kwietnia 2021 r. – Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiające zharmonizowane przepisy dotyczące sztucznej inteligencji (akt w sprawie sztucznej inteligencji) i zmieniające niektóre akty ustawodawcze Unii (COM/2021/206 final); następnie: rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1689 z dnia 13 czerwca 2024 r. w sprawie ustanowienia zharmonizowanych przepisów dotyczących sztucznej inteligencji oraz zmiany rozporządzeń (WE) nr 300/2008, (UE) nr 167/2013, (UE) nr 168/2013, (UE) 2018/858, (UE) 2018/1139 i (UE) 2019/2144 oraz dyrektyw 2014/90/UE, (UE) 2016/797 i (UE) 2020/1828 (akt w sprawie sztucznej inteligencji) (Dz. Urz. UE L z 2024 r., s. 1689).

⁸ K. Flaga-Gieruszyńska, *Zastosowanie sztucznej inteligencji w pozasądowym rozwiązywaniu sporów cywilnych*, „Studia Prawnicze KUL” 2019, nr 3(79), s. 91, DOI: 10.31743/sp.8896.

aktualnie wymiar prawno-etyczny, a jedno z kluczowych pytań stanowi to, czy stanie się ona technologią wyłącznie wspierającą, czy jednak wypierającą działalność człowieka. Innymi słowy przyjęte rozwiązania prawne powinny uwzględniać nie tylko kwestie organizacyjne, technologiczne i społeczno-gospodarcze, ale dążyć do zapewnienia maksymalnej ochrony praw człowieka, m.in. prawa do prywatności czy ochrony danych osobowych. Według Katarzyny Chałubińskiej-Jentkiewicz „innowacje i wynalazczość wpływają bezpośrednio nie tylko na charakter czy sposób życia ludzkiego, ale także poprzez rozwój sztucznej inteligencji na samą jego naturę”⁹. Można zatem stwierdzić, że w centrum zainteresowania badań nad kompleksowym wdrożeniem sztucznej inteligencji pozostaje człowiek, *stricte* zagrożenia, które dotyczą dóbr szczególnie chronionych. Co więcej, dbałość o dobrostan człowieka i ochronę praw podstawowych stanowi warunek *sine qua non* wykorzystywania SI w skali makro. Przy czym należy jednak uznać, że z uwagi na dobrostan człowieka, rozwiązania te powinny dążyć do przyjęcia stanowiska, w którym to SI jest jednak technologią wspierającą – choć w istotny sposób – działalność człowieka. Nie dziwi zatem, że istnieje wiele argumentów „za” i „przeciw” w kontekście kompleksowego wdrożenia SI.

Nie ulega wątpliwości, że SI znajduje szczególne zastosowanie w wielu różnorodnych dziedzinach i sektorach, takich jak ochrona zdrowia, ochrona środowiska, bezpieczeństwo publiczne, nauka, finanse publiczne czy sądownictwo. Systemy SI ułatwiają m.in. przeprowadzenie analizy finansowej, diagnostykę chorób, wpływają na kwestie logistyczne, są idealnym narzędziem monitoringu czy identyfikacji¹⁰. Zważywszy na jej interoperacyjny oraz interdyscyplinarny charakter, a także takie zalety, jak szybkość działania, automatyzacja procesów czy personalizacja usług, w znaczący sposób wpływa ona na rozwój społeczno-gospodarczy. Powyższe wzmacnia konkurencyjność oraz poprawia jakość świadczonych usług. Tym samym można powiedzieć, że SI stymuluje przemysł i gospodarkę, zarówno w aspekcie produkcyjnym (technologicznym), jak i organizacyjnym. Co więcej, sprzyja tworzeniu „inteligentnego środowiska pracy i życia”¹¹. SI ma być narzędziem wpierającym działalność człowieka, zwiększającym efektywność i skuteczność świadczonych usług, przy jednoczesnym zachowaniu zasad wiarygodności i bezpieczeństwa. Ponadto może stanowić doskonałe narzędzie w zakresie dostępności cyfrowej dla osób ze szczególnymi potrzebami, np. w ramach dostępu do wymiaru sprawiedli-

⁹ K. Chałubińska-Jentkiewicz, *Rozwój nowoczesnych technologii w kontekście procesu stanowienia prawa na przykładzie Strategii AI*, „Teka Komisji Prawniczej PAN Oddział w Lublinie” 2019, t. 12, nr 2, s. 69, DOI: 10.32084/tekapr.2019.12.2-4.

¹⁰ J. Sempryk, *Implikacje etyczne na temat sztucznej inteligencji*, „Społeczeństwo. Studia, prace badawcze i dokumenty z zakresu nauki społecznej Kościoła” 2023, nr 2(162), s. 74.

¹¹ Z.W. Puślecki, *Sztuczna inteligencja (AI), internet rzeczy (IoT) i sieć piątej generacji (5G) w nowoczesnych badaniach naukowych*, „Człowiek i Społeczeństwo” 2021, t. 52, s. 126, DOI: 10.14746/cis.2021.52.7.

wości, co czyni zadość „humanocentrycznej wizji sztucznej inteligencji, której trwałym fundamentem są prawa człowieka”¹².

Niemniej jednak obok argumentów przemawiających za kompleksowym wdrożeniem SI pojawia się wiele kontrargumentów, spośród których uwagę zwraca przede wszystkim to, że systemy SI mogą stać się technologiami wypierającymi działalność człowieka. Niepokój związany z szerokim zastosowaniem SI dotyczy aspektów prawnych, etycznych i technologicznych. Języckiem u wagi są przede wszystkim zasady kontroli i nadzoru człowieka w kontekście użycia, rozwoju i ograniczenia działania systemów SI, a gdy zajdzie taka konieczność – ich wyłączenia. W dyskusji pojawiają się także zagadnienia solidności (niezawodności), transparentności (przejrzystości) i bezpieczeństwa (cyberbezpieczeństwa). Bezapelacyjnie kluczowe w tym zakresie będzie wprowadzenie polityk oceny, klasyfikacji i obsługi zagrożeń, w tym dbałość o precyzyjność i wiarygodność SI (może być ona wykorzystywana bowiem w sprawach, w których nie jest właściwa). Jednocześnie należy podkreślić warunek odpowiedzialności za działania podejmowane przez SI i szkody powstałe w wyniku ich funkcjonowania¹³.

Mając na uwadze powyższe, SI nie może zostać pozostawiona sama sobie; wręcz przeciwnie, pewność tego, że działa ona w sposób prawidłowy, wymaga stałego i szczegółowego monitoringu człowieka. Kolejne argumenty przeciw wdrożeniu SI mają charakter etyczny (moralny) oraz odnoszą się wprost do problematyki praw człowieka. SI jako twór z natury sztuczny nie posiada inteligencji emocjonalnej. Można mieć zatem wątpliwości, czy podejmując określone działania, zwróci uwagę na ochronę wartości, takich jak godność człowieka, prawo do prywatności i ochrona danych osobowych, prawo do wolności, prawo do równego traktowania czy zakaz dyskryminacji¹⁴. Dobra te mogą zostać naruszone w wyniku m.in. nadmiernej inwigilacji, tworzenia baniek informacyjnych (*deepfake*), fałszywych narracji bądź manipulowania wyborami. Nie dziwi zatem, że na kształt unijnego aktu w sprawie SI wpływ miały rozwiązania zawarte w Karcie praw podstawowych Unii Europejskiej¹⁵. Odwołując się do standardów zawartych w Karcie UE, Europa daje wyraźny sygnał, że dobrostan człowieka stanowi fundament kompleksowego wdrożenia systemów SI w całej Unii.

¹² Z. Więckowski, G. Kubalski, *Czy sztuczna inteligencja oraz inne technologie informatyczne pomogą w dostępie do wymiaru sprawiedliwości osobom ze szczególnymi potrzebami?*, „Prawo i Więź” 2022, nr 4(42), s. 164, DOI: 10.36128/prw.vi42.546.

¹³ E.A. Płocha, *O pojęciu sztucznej inteligencji i możliwościach jej zastosowania w postępowaniu cywilnym*, „Prawo w Działaniu. Sprawy cywilne” 2020, nr 44, s. 281–283, DOI: 10.32041/pwd.4414.

¹⁴ M. Kubit, *Rozwój sztucznej inteligencji w świetle prawa Unii Europejskiej – dylematy i wyzwania*, Warszawa 2021, s. 86–89.

¹⁵ Karta praw podstawowych Unii Europejskiej (Dz. Urz. C 202 z 7.6.2016, s. 389–405), dalej jako Karta UE.

Uszczegóławiając powyższe rozważania, należy wskazać potencjalne zalety i zagrożenia (ryzyka/szkody), które związane są z rozwojem SI. Przedmiotowa problematyka jest niezwykle istotna z uwagi na to, że systemy SI wpływają na funkcjonowanie całego społeczeństwa, ich użytkownikami są organy administracji publicznej, przedsiębiorcy czy osoby fizyczne o różnym statusie społecznym i wieku. Niewątpliwie wykorzystanie SI przynosi wiele korzyści, m.in. pozwala na personalizację usług i optymalizację procesów biznesowych. Znajduje także zastosowanie w wymiarze sprawiedliwości, może być skutecznym narzędziem w walce z cyberprzestępczością, sprzyja włączeniu społecznemu. Należałoby uznać, że to właśnie dzięki niej kształtowany jest nowy wymiar dostępności cyfrowej. Przemysław Polański upatruje w SI szansę na zagwarantowanie dobrostanu człowieka, jednocześnie wskazując na jej szerokie zastosowanie w takich aspektach, jak przeciwdziałanie naruszeniom prawa autorskiego, zwalczanie pornografii dziecięcej i mowy nienawiści, zapewnienie dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych dla osób ze szczególnymi potrzebami (np. w zakresie syntezy i przetwarzania mowy)¹⁶. Niestety, wykorzystanie SI ma także wydźwięk negatywny. Do szczególnie poważnego zagrożenia należą celowe działania związane z nadużyciami w sferze informacyjnej (w zasadzie dezinformacyjnej), jak m.in. *fake newsy* czy *deepfake*. Propaganda informacyjna odgrywa znaczącą rolę w wymiarze polityczno-społecznym (wpływa na procesy demokratyczne, np. wybory), militarnym (jest elementem wojny hybrydowej lub cyberwojny) i ekonomicznym (prowadzi do dezinformacji na rynku usług)¹⁷. Do kolejnych niewątpliwie istotnych ryzyk zaliczyć można (*a contrario* do korzyści) wykorzystanie SI w celu nieuprawnionego wpływania na procesy decyzyjne, dokonywania oszustw internetowych bądź kradzieży tożsamości (wzrost cyberprzestępczości), ograniczenia czy uniemożliwienia prawidłowego działania infrastruktury krytycznej (świadczenia usług kluczowych).

Obawy dotyczące SI odnoszą się również do możliwości utraty miejsc pracy w tych sektorach, w których jej rozwój jest szczególnie intensywny (np. w sektorze finansów publicznych, w transporcie i logistyce czy w medycynie). Jak wskazuje Alfred Skorupka, „rozwój SI będzie dalej gwałtownie postępował i w wyniku tego do wielu prac rutynowych, w których czynności są proste i powtarzalne – ludzie nie będą już potrzebni”¹⁸. Powyższe stwierdzenie można traktować jako pewien prognostyk, choć z dużą dozą pewności należy stwier-

¹⁶ P. Polański, *Zwalczanie bezprawnych treści oraz zapewnienie dostępności cyfrowej z pomocą algorytmów sztucznej inteligencji*, [w:] L. Lai, M. Świerczyński (red.), *Prawo sztucznej inteligencji*, Warszawa 2020, s. 309–314.

¹⁷ D. Skoczylas, *Poszukiwanie prawdy w cyberprzestrzeni. Polityka cyberbezpieczeństwa w dobie cyberwojny i dezinformacji – zagadnienia wybrane*, [w:] P. Śwital, B. Kuś, E. Gulińska (red.), *Prawo w poszukiwaniu prawdy, dobra i piękna. Księga jubileuszowa ks. prof. Sławomira Fundowicza*, Radom 2024, s. 336–338.

¹⁸ A. Skorupka, *Sztuczna inteligencja zabierze ludziom pracę*, „Management and Quality” 2024, vol 6, nr 1, s. 138.

dzić, że SI nie posiada kreatywności, inteligencji emocjonalnej i zdolności empatii, a zatem tam, gdzie wykorzystanie tych atrybutów okaże się niezbędne, tylko człowiek będzie w stanie podjąć decyzję i rozwiązać sprawę. Innymi słowy to od nas zależy, ile wiedzy (danych) przekazemy SI i jakie w związku z tym działania będzie mogła ona wykonywać. Warto również wspomnieć, że interakcja z otoczeniem wygenerowanym przez SI może przynieść poważne szkody wśród najmłodszych – dzieci i młodzieży, którzy są szczególnie aktywnymi użytkownikami Internetu. Dobrostan małoletnich powinien być oceniany przez pryzmat etycznych standardów zastosowania SI. Uwagę należy zwrócić na kwestie, takie jak dezinformacja, propagowanie szkodliwych treści i nienawiści, nierówne traktowanie, wykluczenie cyfrowe czy szkodliwe działania socjotechniczne. W celu zwalczania negatywnych zjawisk konieczne będzie wprowadzenie stosownych narzędzi (polityk), tak aby dzieci mogły czuć się bezpiecznie w środowisku algorytmów. Znamienne w tym przypadku są twierdzenia Bartłomieja Oręziaka, który wskazuje na „kryteria dopuszczalności oddawania AI do użytku praktycznego w aspekcie praw człowieka”. Słusznie uznaje, że należą do nich „prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego, prawo do ochrony danych osobowych, wolności wyrażania opinii oraz zakaz dyskryminacji”¹⁹. Nieodłącznym elementem kompleksowego wdrożenia systemów sztucznej inteligencji jest zatem zapewnienie dobrostanu człowieka i ochrony praw podstawowych.

Karta praw podstawowych Unii Europejskiej a *AI Act*

Stojąc na stanowisku, że SI powinna być technologią wspierającą, a nie wypierającą działalność człowieka, podkreślenia wymaga istota regulacji prawnych w aspekcie ochrony praw podstawowych. Nie ulega wątpliwości, że w związku z wdrożeniem nowych technologii, do których należą systemy SI, konieczne jest stworzenie odpowiednich warunków zarówno natury prawno-organizacyjnej, jak i etycznej. Popularyzacja SI przyczyniła się do podjęcia dyskusji na temat jej etycznego wykorzystywania oraz ochrony praw podstawowych i zapewnienia dobrostanu człowieka. Nie dziwi zatem to, że w analizowanym kontekście zdecydowano się sięgnąć do Karty UE, która stanowi normatywne źródło praw i wolności. W ślad za Andrzejem Bisztygą należy potwierdzić, że Karta UE stanowi „wewnętrzny *Bill of Rights*, który wyznacza ograniczenia władzy instytucji europejskich”²⁰. Obecnie wskazuje również

¹⁹ B. Oręziak, *Prawa człowieka jako determinanta sztucznej inteligencji? Propozycja kryteriów i dyrektyw zastosowania sztucznej inteligencji do użytku praktycznego*, [w:] L. Lai, M. Świerczyński (red.), op. cit., s. 210.

²⁰ A. Bisztyga, *Europejska Konwencja Praw Człowieka a Karta Praw Podstawowych Unii Europejskiej – stan kompatybilności czy konkurencyjności?*, „Przegląd Prawa Konstytucyjnego” 2011, nr 3, s. 183.

ograniczenia w obszarze wykorzystania systemów SI i standardy ochrony praw człowieka w tym zakresie.

W preambule Karty UE przedstawiono wartości, na których opiera się funkcjonowanie UE, do których należą godność osoby ludzkiej, wolność, równość, solidarność, demokracja oraz praworządność. Poza tym zaznaczono, że jednostka znajduje się w centrum działań UE, a z uwagi na postęp społeczny i technologiczny kluczowym zadaniem jest wzmocnienie ochrony praw podstawowych. Należy zwrócić uwagę, że rozwój nowych technologii może w pewnym zakresie negatywnie oddziaływać na dobrostan człowieka, co wskazano w uzasadnieniu do projektu aktu w sprawie SI: „Wykorzystywanie sztucznej inteligencji wraz z jej szczególnymi cechami (...) może mieć negatywny wpływ na szereg praw podstawowych zapisanych w Karcie praw podstawowych Unii Europejskiej”. Systemy SI budzą specyficzne obawy ze względu na potencjalne nadużycia związane z ich powszechnym zastosowaniem. W tym kontekście fundamentalne znaczenie ma ochrona prawa do godności, które traktuje się jako „zasadę ochronną, zabezpieczającą prawa człowieka przed naruszeniem i wyznaczającą standard respektowania ich istoty”²¹. Przy czym należy zauważyć, że obok zapewnienia wysokiego poziomu ochrony praw podstawowych w skali makro (tj. UE), równie ważne jest określenie standardów ochrony w skali mikro (na poziomie suwerennych państw). W tym przypadku kładzie się akcent na wartości konstytucyjne. Mateusz Pszczyński stwierdza wprost, że wykorzystanie systemów SI może zwiększyć „ryzyko naruszenia wartości konstytucyjnych”, a także „wartości o charakterze instytucjonalnym”²².

SI może w istotny sposób naruszać prawa podstawowe i dobrostan człowieka. W głównej mierze wskazuje się na stronniczość decyzji podejmowanych przez SI, dyskryminację, naruszenie prawa do prywatności i ochrony danych osobowych (w tym nadmierną inwigilację), wolności wypowiedzi czy równości²³. Dyskusyjna jest również kwestia automatyzacji, bowiem SI działa wyłącznie na podstawie algorytmów, odrzuca zatem swobodną interpretację danych i nie posiada inteligencji emocjonalnej, która w przypadku rozwiązywania np. sporów sądowych może okazać się kluczowa. Zważywszy na zagrożenia związane z zastosowaniem SI, na znaczeniu zyskuje ochrona podstawowych praw człowieka, do których należą m.in.: godność (art. 1 Karty UE), poszanowanie życia prywatnego i ochrona danych osobowych (art. 7 i 8 Karty UE), niedyskryminacja (art. 21 Karty UE), równość kobiet i mężczyzn (art. 23 Karty UE), wolność wypowiedzi (art. 11 Karty UE) wolności zgromadzania się (art. 12 Karty UE),

²¹ A.A. Kania, *Standardy praw człowieka w Unii Europejskiej*, „Studia Prawnicze. Rozprawy i materiały” 2022, nr 2(31), s.111, DOI: 10.48269/2451-0807-sp-2022-2-007.

²² M. Pszczyński, *Konstytucyjne wartości u progu ery sztucznej inteligencji*, „Przegląd Prawa Konstytucyjnego” 2021, nr 5(63), s. 521, DOI: 10.15804/ppk.2021.05.40.

²³ A. Wiśniewski, *Sztuczna inteligencja i prawa człowieka w kontekście prawa międzynarodowego*, „Prawo i Więź” 2023, nr 4(47), s. 30, DOI: 10.36128/PRIW.VI47.785.

prawo do skutecznego środka prawnego i dostępu do bezstronnego sądu, prawa do obrony i domniemania niewinności (art. 47 i 48 Karty UE). Wysoki poziom ochrony powinien dotyczyć różnych grup społecznych, stąd też ważnym elementem dbałości o dobrostan człowieka w ramach wykorzystania SI będzie ochrona praw pracowników do należytych i sprawiedliwych warunków pracy (art. 31 Karty UE), praw dziecka (art. 24 Karty UE) czy integracja osób niepełnosprawnych (art. 26 Karty UE). W uzasadnieniu do projektu aktu w sprawie SI położono nacisk na obowiązki w zakresie testowania *ex ante*, zarządzanie ryzykiem i nadzór ze strony człowieka. Wedle przyjętych rozwiązań działania o charakterze administracyjno-nadzorczym ułatwią wykrywanie błędnych lub stronniczych decyzji podejmowanych przy wsparciu SI, głównie w tzw. obszarach krytycznych (takich jak kształcenie i szkolenie, zatrudnienie, ważne usługi, egzekwowanie prawa i sądownictwo). Problematyka wdrożenia SI *ex ante* oceny wpływu znajduje się w centrum zainteresowania administracji publicznej. SI może bowiem wspomóc procesy decyzyjne w przypadku załatwiania spraw administracyjnych, jednakże z uwagi na potencjalną stronniczość, brak transparentności czy nadmierną automatyzację wymaga nadzoru człowieka. Dzięki sporządzeniu oceny wpływu organy administracji publicznej mogą ustalić (przewidzieć) konsekwencje zastosowania SI i wdrożyć polityki bezpieczeństwa określające procedury reagowania w przypadku wystąpienia ryzyka²⁴. Unijny akt w sprawie SI zakłada, że efektywna i wiarygodna SI nie może funkcjonować w oderwaniu od rzeczywistości, jej działania muszą być ukierunkowane na człowieka i zwiększać jego dobrostan. Związek aktu w sprawie SI z Kartą UE jest absolutnie niepodważalny, a przejrzystość i identyfikowalność systemów SI stanowią kolejne determinanty ochrony praw człowieka.

Unijny akt w sprawie sztucznej inteligencji. Polskie stanowisko w sprawie *AI Act*

Dobrostan człowieka i ochrona praw podstawowych zajmują kluczowe miejsce w unijnym akcie w sprawie SI. Unijny ustawodawca daje wyraz temu, że wykorzystanie SI musi być zgodne z zasadą legalizmu, uwzględniać aktualne polityki bezpieczeństwa oraz działać na rzecz społeczeństwa. Oczywiście UE promuje systemy SI i wskazuje na korzyści społeczno-ekonomiczne we wszystkich branżach i obszarach działalności społecznej, które związane są z ich wykorzystywaniem, w szczególności w kontekście prognozowania, optymalizacji operacji i personalizacji świadczonych usług. Niemniej jednak zwraca

²⁴ K. Ziółkowska, M. Wierzbowski, *Ocena wpływu wykorzystania sztucznej inteligencji w administracji publicznej*, „Acta Universitatis Wratislaviensis” 2022, nr 4101, s. 508, DOI: 10.19195/0524-4544.334.43.

również uwagę na społeczne i etyczne konsekwencje SI, akcentuje istotę dobrostanu człowieka i ochronę praw podstawowych²⁵. W tym aspekcie podkreśla tzw. unijne wartości, do których należą również prawa podstawowe. Należy zgodzić się ze stwierdzeniem że „wspieranie i promowanie wartości unijnych jest ważnym zadaniem w ramach wszystkich działań podejmowanych przez Unię na arenie międzynarodowej (...)”²⁶, co znajduje swoje odzwierciedlenie w polityce bezpiecznego zastosowania SI w ramach zapewnienia dobrostanu człowieka. Bez wątpienia, ze względu na aspekt antropocentryczny, SI budzi liczne kontrowersje w obszarze potencjalnych naruszeń praw jednostki. Z drugiej strony rozwój społeczno-gospodarczy oparty na innowacyjnych systemach SI nie może stać w opozycji do kwestii etycznych. Konieczność zapewnienia dobrostanu człowieka wynika z potencjalnych zagrożeń związanych z powszechnym zastosowaniem SI. Za szczególnie niebezpieczne uznaje się wszelkie praktyki manipulowania i dyskryminacji, techniki *deepfake*, działania naruszające bezpieczeństwo publiczne lub osobiste (np. w zakresie przetwarzania danych osobowych czy prawa do prywatności) czy utratę kontroli nad systemami SI²⁷. Algorytmy SI mogą negatywnie oddziaływać na aspekty równości i propagować dyskryminacyjne wzorce o rasistowskim czy seksistowskim charakterze, co godzi w bezpieczeństwo osobiste i narusza godność człowieka. Co więcej, systemy SI mogą być również wykorzystywane w sposób całkowicie nieskrępowany przez organy władze publicznej w celu szpiegowania obywateli²⁸. Całodobowy monitoring za pomocą SI pozostaje w sprzeczności ze standardami ochrony praw człowieka.

Dobrostan człowieka przejawia się zatem w ochronie wartości, takich jak godność ludzka, wolność, równość, demokracja i praworządność, prawa do niedyskryminacji, sprawiedliwości, ochrony danych i prywatności. Obawę budzi również kwestia nadania SI atrybutów, które posiada człowiek. Anna Janus-Sitarz przedstawia zagrożenie dobrostanu uczniów i możliwości zastąpienia nauczycieli SI: „Nadmierne zaufanie do wirtualnych nauczycieli i doradców może nie tylko pogłębiać samotność i wyobcowanie, ale w dłuższej

²⁵ W projekcie aktu w sprawie SI wskazano, że „sztuczna inteligencja powinna działać na rzecz ludzi i społeczeństwa, a ostatecznym celem jest zwiększenie dobrostanu człowieka. Przepisy dotyczące sztucznej inteligencji (...) powinny zatem być ukierunkowane na człowieka, aby ludzie mogli mieć pewność, że technologię tę wykorzystuje się w sposób bezpieczny i zgodny z prawem, w tym z poszanowaniem praw podstawowych”.

²⁶ J. Maliszewska-Nienartowicz, *Promowanie wartości Unii Europejskiej na arenie międzynarodowej*, [w:] A. Kozłowski (red.), *Rządy prawa jako wartość uniwersalna. Księga jubileuszowa profesora Krzysztofa Wójtowicza*, Wrocław 2022, s. 688, DOI: 10.34616/145229.

²⁷ M. Torczyńska, *Sztuczna inteligencja i jej społeczno-kulturowe implikacje w codziennym życiu*, „Kultura i Historia” 2019, nr 36(2), s. 108–111.

²⁸ J. Greser, M. Dymitruk, *Unijny projekt regulacji sztucznej inteligencji a przeciwdziałanie próbom autorytarnego jej wykorzystywania przez władze publiczne*, „Problemy Współczesnego Prawa Międzynarodowego, Europejskiego i Porównawczego” 2022, vol. 20, s. 143, DOI: 10.26106/3mp1-tm69.

perspektywie oduczać życia we wspólnocie”²⁹. Nie sposób nie zgodzić się z tym stwierdzeniem. Wracając jednak do aktu w sprawie SI, w art. 5³⁰ przedstawiono tzw. zakazane praktyki w sprawie SI, zaliczono do nich m.in. stosowanie technik podprogowych w celu manipulacji ludzkim postępowaniem, w tym określonymi wrażliwymi grupami (ze względu na ich wiek, niepełnosprawność ruchową lub zaburzenie psychiczne), identyfikację biometryczną i kategoryzację osób fizycznych, a także klasyfikację punktową (*scoring*) na podstawie zachowań, cech osobistych czy cech osobowości. Stopień ochrony praw podstawowych i zapewnienia dobrostanu człowieka będzie w głównej mierze zależeć od działań podejmowanych w skali makro. Warto odnotować, że zagadnienie dobrostanu człowieka ma zdecydowanie szerszy wymiar niż ochrona przed nieuprawnionym profilowaniem, inwigilacją, kradzieżą tożsamości czy działaniami socjotechnicznymi. Mianowicie chodzi o aspekty natury zdrowotnej (zdrowie psychiczne). Ponadto „interakcja osoby ze sztuczną inteligencją niesie ryzyko wystąpienia dezorientacji u człowieka czy też zmęczenia poznawczego”³¹, co również należy wziąć pod uwagę przy wdrożeniu systemów SI. Jest zatem rzeczą w pełni uzasadnioną to, że akt w sprawie SI określa harmonizację zasad w zakresie wprowadzania do obrotu, oddawania do użytku oraz wykorzystywania systemów SI w UE, ustala zakazane praktyki w sprawie SI, wymogi dotyczące systemów SI wysokiego ryzyka (m.in. klasyfikację, obowiązki dostawców i użytkowników), kwestie notyfikacji, zasady przejrzystości w przypadku systemów SI przeznaczonych m.in. do wchodzenia w interakcję z osobami fizycznymi, rozpoznawania emocji oraz kategoryzacji biometrycznej, zasady monitoringu SI po wprowadzeniu do obrotu i nadzoru rynku.

Rozważania na wskazany temat warto zakończyć polskim stanowiskiem w sprawie *AI Act*³². W przedmiotowym dokumencie zaakcentowano trzy determinanty wdrożenia systemów SI – legalność, etykę (i ochronę praw podstawowych) oraz bezpieczeństwo (odporność techniczną). Polski rząd przyjął z aprobatą unijną koncepcję opartą na ocenie ryzyka, która uwzględniła kategorię systemów zakazanych oraz systemów wysokiego ryzyka. Zastrzeżeń nie wzbudziło wprowadzenie listy zakazanych praktyk i rozwiązań mających zapewnić nadzór człowieka nad systemami wysokiego ryzyka, a także zwiększenie przejrzystości zastosowań systemów SI wysokiego ryzyka. Pozytywnie oceniono kompleksowość aktu w sprawie SI również pod kątem jednolitego i skutecznego nadzoru nad SI w całej Unii. Oczywiście akceptacja dla systemów

²⁹ A. Janus-Sitarz, *Cena sztucznej inteligencji*, „Refleksje” 2023, nr 4, s. 22.

³⁰ Akt w sprawie SI.

³¹ A. Pawlak, *Prawo do prywatności w dobie sztucznej inteligencji*, [w:] M. Sitek, J.B. Navarro (red.), *Human rights – evolution in the digital era*, Józefów 2021, s. 119, DOI: 10.13166/WSGE/HR-PL/ICRQ7737.

³² Polskie stanowisko w sprawie *AI Act*, <https://www.gov.pl/web/cyfryzacja/przelomowe-przepisy-dotyczace-sztucznej-inteligencji-parlament-europejski-przyjal-rozporzadzenie> (data dostępu: 5.06.2024).

SI nie jest możliwa bez uporządkowania zagadnień natury etycznej w obszarze dobrostanu i ochrony praw człowieka. W kontekście dylematów prawnych, technologicznych i etycznych „w badaniach nad sztuczną inteligencją udział powinni brać nie tylko inżynierowie, ale również eksperci z zakresu prawa czy etyki”³³.

Podsumowanie

Bezspornie rozwój systemów SI oddziałuje na aktualną politykę UE, czego wyrazem jest akt w sprawie SI. Nowe standardy usług wprowadzone przez SI charakteryzują się lepszym prognozowaniem, optymalizacją operacji, przydzielaniem zasobów oraz personalizacją i innowacyjnością świadczonych usług. Korzyści dla rozwoju społeczno-gospodarczego są niewątpliwie głównym argumentem za powszechnym wdrożeniem systemów SI. Wątpliwości czy też kontrowersje budzą natomiast zagadnienia, takie jak odpowiedzialność za szkody wyrządzone przez SI, a także kwestie etyczne, potencjalne zagrożenia w zakresie naruszenia praw podstawowych i zasad demokracji, sprawiedliwości, prawa do prywatności czy bezpieczeństwa (cyberbezpieczeństwa)³⁴. Nie dziwi zatem, że wprowadzając nowe przepisy w zakresie SI, UE zobowiązała się do poszanowania zasad zawartych w Karcie UE. Antropocentryzm rozwiązań przejawia się przede wszystkim w zapewnieniu dobrostanu człowieka i ochrony praw podstawowych.

Zważywszy na szybki postęp w dziedzinie nowych technologii, uniwersalne (pragmatyczne) regulacje zawarte w akcie w sprawie SI należy uznać za bezprecedensowe. Akt ten wpisuje się w nurt aktualnych rozważań na temat powszechności i dostępności SI, z drugiej zaś potencjalnych zagrożeń, jakie związane są z jej wykorzystywaniem. Należy mieć na względzie to, że walory etyczne aktu w sprawie SI obejmują działania ukierunkowane na człowieka (dobrostan i ochronę praw podstawowych) oraz bezpieczeństwo i legalność funkcjonowania systemów SI. Nie dziwi zatem odwołanie do wartości określonych w Karcie UE i określenie tzw. zakazanych praktyk w sprawie SI, wymogów dotyczących systemów SI wysokiego ryzyka czy zasad przejrzystości. Powyższe odzwierciedla zasadę wzbudzenia zaufania do systemów SI, które nadal – i to wcale nie bezzasadnie – budzą obawy społeczeństwa. Reasumując, zdaniem autorki przyjęcie aktu w sprawie SI stanowi odpowiedź na rosnące

³³ P. Stylec-Szromek, *Sztuczna inteligencja – prawo, odpowiedzialność, etyka*, „Zeszyty Naukowe Politechniki Śląskiej,” 2018, nr 123, seria: Organizacja i Zarządzanie, s. 508, DOI: 10.29119/1641-3466.2018.123.34.

³⁴ D. Skoczylas, P. Śwital, *Sztuczna inteligencja i determinanty jej zastosowania w postępowaniu administracyjnym*, [w:] P.J. Suwaj, P. Kledzik, K. Samulska (red.), *W stronę człowieka w orzekaniu administracyjnym*, Gorzów Wielkopolski 2024, s. 117–118.

zapotrzebowanie w zakresie uregulowania kwestii dotyczących społeczno-gospodarczych, technologicznych i etycznych warunków wykorzystywania SI. Ocena wprowadzonych rozwiązań będzie możliwa dopiero po pewnym czasie obowiązywania aktu, niemniej jednak już dziś należy zaznaczyć, że będzie on wymagał stopniowej zmiany z uwagi na dynamiczną sytuację na rynku nowych technologii. Kluczowe będą również działania suwerennych państw narodowych w zakresie krajowych koncepcji i strategii wykorzystania SI.

Wykaz literatury

- Biszytyga A., *Europejska Konwencja Praw Człowieka a Karta Praw Podstawowych Unii Europejskiej – stan kompatybilności czy konkurencyjności?*, „Przegląd Prawa Konstytucyjnego” 2011, nr 3.
- Chałubińska-Jentkiewicz K., *Rozwój nowoczesnych technologii w kontekście procesu stanowienia prawa na przykładzie Strategii AI*, „Teka Komisji Prawniczej PAN Oddział w Lublinie” 2019, t. 12, nr 2, DOI: 10.32084/tekapr.2019.12.2-4.
- Cytowski J., *Sztuczna inteligencja*, [w:] G. Szpor, L. Grochowski (red.), *Wielka encyklopedia prawa*, t. 22: *Prawo informatyczne*, Fundacja Ubi societas, ibi ius, Warszawa 2021.
- Dudzik S., *Podstawy prawne działania e-administracji a ochrona danych osobowych*, [w:] S. Dudzik, I. Kawka, R. Śliwa (red.), *E-administracja. Skuteczna, odpowiedzialna i otwarta administracja publiczna w Unii Europejskiej*, Księgarnia Akademicka, Kraków 2022, DOI: 10.12797/9788381386739.01.
- Flaga-Gieruszyńska K., *Zastosowanie sztucznej inteligencji w pozasądowym rozwiązywaniu sporów cywilnych*, „Studia Prawnicze KUL” 2019, nr 3(79), DOI: 10.31743/sp.8896.
- Greser J., Dymitruk M., *Unijny projekt regulacji sztucznej inteligencji a przeciwdziałanie próbom autorytarnego jej wykorzystywania przez władze publiczne*, „Problemy Współczesnego Prawa Międzynarodowego, Europejskiego i Porównawczego” 2022, vol. 20, DOI: 10.26106/3mp1-tm69.
- Jagusiak B., Olczak S., *Spółczeństwo informacyjne w Polsce – wybrane problemy i implikacje*, „Studia Administracji i Bezpieczeństwa” 2017, vol. 3, nr 3.
- Janus-Sitarz A., *Cena sztucznej inteligencji*, „Refleksje” 2023, nr 4.
- Jastrzębska K., *Elektroniczna administracja jako narzędzie wdrażania zmian organizacyjnych*, CeDeWu, Warszawa 2018.
- Kania A.A., *Standardy praw człowieka w Unii Europejskiej*, „Studia Prawnicze. Rozprawy i materiały” 2022, nr 2(31), DOI: 10.48269/2451-0807-sp-2022-2-007.
- Kubit M., *Rozwój sztucznej inteligencji w świetle prawa Unii Europejskiej – dylematy i wyzwania*, Think & Make, Warszawa 2021.
- Maliszewska-Nienartowicz J., *Promowanie wartości Unii Europejskiej na arenie międzynarodowej*, [w:] A. Kozłowski (red.), *Rządy prawa jako wartość uniwersalna. Księga jubileuszowa profesora Krzysztofa Wójtowicza*, WPAiE UW, Wrocław 2022, DOI: 10.34616/145229.
- Oleksiewicz I., *Artificial intelligence versus human – a threat or a necessity of evolution?*, „Przegląd Europejski” 2022, nr 3, DOI: 10.31338/1641-2478pe.3.22.4.
- Oręziak B., *Prawa człowieka jako determinanta sztucznej inteligencji? Propozycja kryteriów i dyrektyw zastosowania sztucznej inteligencji do użytku praktycznego*, [w:]

- L. Lai, M. Świerczyński (red.), *Prawo sztucznej inteligencji*, C.H. Beck, Warszawa 2020.
- Pawlak A., *Prawo do prywatności w dobie sztucznej inteligencji*, [w:] M. Sitek, J.B. Navarro (red.), *Human rights – evolution in the digital era*, WSGE, Józefów 2021, DOI: 10.13166/WSGE/HR-PL/ICRQ7737.
- Płocha E.A., *O pojęciu sztucznej inteligencji i możliwościach jej zastosowania w postępowaniu cywilnym*, „Prawo w Działaniu. Sprawy cywilne” 2020, nr 44, DOI: 10.32041/pwd. 4414.
- Polański P., *Zwalczanie bezprawnych treści oraz zapewnienie dostępności cyfrowej z pomocą algorytmów sztucznej inteligencji*, [w:] L. Lai, M. Świerczyński (red.), *Prawo sztucznej inteligencji*, C.H. Beck, Warszawa 2020.
- Pszczynski M., *Konstytucyjne wartości u progu ery sztucznej inteligencji*, „Przegląd Prawa Konstytucyjnego” 2021, nr 5(63), DOI: 10.15804/ppk.2021.05.40.
- Puślecki Z.W., *Sztuczna inteligencja (AI), internet rzeczy (IoT) i sieć piątej generacji (5G) w nowoczesnych badaniach naukowych*, „Człowiek i Społeczeństwo” 2021, t. 52, DOI: 10.14746/cis.2021.52.7.
- Sempryk J., *Implikacje etyczne na temat sztucznej inteligencji*, „Społeczeństwo. Studia, prace badawcze i dokumenty z zakresu nauki społecznej Kościoła” 2023, nr 2(162).
- Skoczylas D., *Poszukiwanie prawdy w cyberprzestrzeni. Polityka cyberbezpieczeństwa w dobie cyberwojny i dezinformacji – zagadnienia wybrane*, [w:] P. Śwital, B. Kuś, E. Gulińska (red.), *Prawo w poszukiwaniu prawdy, dobra i piękna. Księga jubileuszowa ks. prof. Sławomira Fundowicza*, Sieć Badawcza Łukasiewicz – Instytut Technologii Eksploatacji, Radom 2024.
- Skoczylas D., Śwital P., *Sztuczna inteligencja i determinanty jej zastosowania w postępowaniu administracyjnym*, [w:] P.J. Suwaj, P. Kledzik, K. Samulska (red.), *W stronę człowieka w orzekaniu administracyjnym*, Akademia im. Jakuba z Paradyża w Gorzowie Wielkopolskim, Gorzów Wielkopolski 2024.
- Skorupka A., *Sztuczna inteligencja zabierze ludziom pracę*, „Management and Quality” 2024, vol. 6, nr 1.
- Stylec-Szromek P., *Sztuczna inteligencja – prawo, odpowiedzialność, etyka*, „Zeszyty Naukowe Politechniki Śląskiej” 2018, nr 123, seria: Organizacja i Zarządzanie, DOI: 10.29119/1641-3466.2018.123.34.
- Torczyńska M., *Sztuczna inteligencja i jej społeczno-kulturowe implikacje w codziennym życiu*, „Kultura i Historia” 2019, nr 36(2).
- Więckowski Z., Kubalski G., *Czy sztuczna inteligencja oraz inne technologie informatyczne pomogą w dostępie do wymiaru sprawiedliwości osobom ze szczególnymi potrzebami?*, „Prawo i Więź” 2022, nr 4(42), DOI: 10.36128/priw.vi42.546.
- Wiśniewski A., *Sztuczna inteligencja i prawa człowieka w kontekście prawa międzynarodowego*, „Prawo i Więź” 2023, nr 4(47), DOI: 10.36128/PRIW.VI47.785.
- Ziółkowska K., Wierzbowski M., *Ocena wpływu wykorzystania sztucznej inteligencji w administracji publicznej*, „Acta Universitatis Wratislaviensis” 2022, nr 4101, DOI: 10.19195/0524-4544.334.43.

Summary

Artificial intelligence, human well-being, and protection of fundamental rights: considerations in the context of the Artificial Intelligence Act

Keywords: law of new technologies, Artificial Intelligence Act, human well-being, artificial intelligence, protection of fundamental rights.

The Regulation of the European Parliament and of the Council establishing harmonized rules on artificial intelligence (the so-called Artificial Intelligence Act) is intended to ensure the proper functioning of the single market, enable the widespread use of artificial intelligence systems, strengthen innovation and, therefore, contribute to the socio-economic development of the Union European. On the other hand, as indicated by the specific objectives of the proposal containing the draft regulation in question, it is intended to ensure that “artificial intelligence systems placed on the market in the Union and in use are safe and in line with applicable law in the area of fundamental rights and with EU values”. The adoption of EU normative solutions in the matter of artificial intelligence raises certain concerns on the legal, technological and social levels – in this respect, especially in the aspect of the protection of fundamental rights.

The aim of the article is to indicate how the development of artificial intelligence systems affects the current policy of the European Union. It is crucial to determine the impact of artificial intelligence on the so-called human well-being. It should be noted that when implementing new AI regulations, the EU legislator is obliged to respect the principles contained in the Charter of Fundamental Rights of the European Union. Issues such as ensuring privacy and data protection, and non-discrimination are important. The subject of the article is to identify the positive and negative aspects related to the implementation of the Artificial Intelligence Act in the context of protecting the fundamental rights of EU citizens.

Against the background of the analysis made, it should be confirmed that the Artificial Intelligence Act is part of the trend of current reflections on the widespread, safe, as well as ethical use of artificial intelligence systems. It has been pointed out that it will only be possible to assess the validity of the solutions introduced after the Act has been in force for some time. It should be expected that due to technological progress, changes of an organisational and legal nature will be inevitable. At the same time, it must be emphasised that the actions of sovereign nation-states in terms of national concepts and strategies for the use of AI, which should take into account human well-being and the protection of fundamental rights, will be crucial.

